

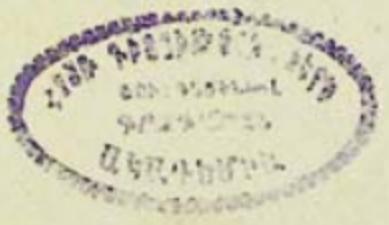
ՀԱՅՈՒԹԵԱԿԱՆԱՐԴԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ

ԿՈԼԵԿՑԻՈՆԻԿ

ԺԻՄԻՉԱՏՈՐ

ԽԱՐԱԳՐՈՒԹՅԱՎՐ

ՊՐՈՖ. Պ. ՔԱԼԱՆՔԱՐԵԱՆԻ

A.P.M.
3-202a

v

ՀԵՂԵՑԾԱՐԱԿԱՆԻ
ԴՐԱ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

63.

1430 A 35664

Կ Ա Լ Խ Ո Զ Ն Ի Կ
Ք Ի Մ Ի Զ Ա Տ Ա Ր

Խմբագրավրյալք
ՊԲԸ Պ. Պ. ԽԱՆՉԱԳԻՔՅԱՆ

ԲԱՐՁՐԱԿԵՆՈՒԹԻ ԽՆԱՄՄԱՅ

Մեղ մոտ բամբակի թերքատավուն յան բարձրացման գործում
մեծ դեր և կառարում քիմիական պարարտանյութերի գործա-
նությունը. զրա համար և ինչպէս անցյալ տարիներում, այս
տարի ևս բամբակի մեր հիմնական մասնիվները պարաբռացված
են Սակայն միանգամայն սխուլ և յենթադրել, թե միայն քի-
միական պարարտանյութեր մոցներով կարելի յե բամբակի թեր-
քատվությունն առանազնել:

Հաղվացյուտ չեն այն դեպքերը, յերբ արհեստական պա-
րարտանյութերը վոչ միայն հողի բնճքը չեն ավելացնում, այլ
նույնիսկ ողակատեցնում են Սրա պատճեան այն և, վոր համա-
տաշած լինելով ինը բամբակը պարարտացնելով մենք որդեն իսկ
ապահովում ենք նրա բարձր թերքատվությունը, այլև քաղաքա-
նի, վառողման և խնամքի այլ աշխատանքների վրա անհրաժեշտ
ուշադրություն չենք դարձնում:

Սակայն մենք լուզ գիտենք, վոր պարարտանյութերը հա-
ջողությամբ ողտադրութում են վոչ միայն կուլտուրական բույ-
սերը, ինչպես բամբակը, այլ նաև մոլոխութերը. վերջինները
նույնիսկ ավելի մեծ հաջողությամբ են ոդապործում պարար-
տանյութերի միջի անունով, վորովհետև նըանք տեղական կլի-
մայական ուայմաններին ավելի լուզ են հարմարված և հողի
նկատմամբ ավելի քիչ պահանջնություն են Մինչդեռ կուլտուրական
բույսերը, և հատկապես բամբակինին, համեմատաբար ավելի նուրբ
են և հողի հատկությունների նկատմամբ ել ավելի պահանջնություն:

Վարպետովի մենք հնարավոր զարձնենք աննդանյութերի բամ-
բակինու կողմէց լրիվ ողտադրութերը, անհրաժեշտ և նուխ ազա-
տել բամբակինին իր մրցակիցներից—մոլախութերից, այսինքն՝
պայքարը ողտախութերի գեմ ուժեղացնել, այլատես պարարտաց-
րած դաշտերում մոլախութերն ալ ավելի ուժեղ կզարդանան և կզըր-
կն բամբակինին վոչ միայն տնհրաժեշտ աննդանյութերից, այլև
ջրից ու լույսից և խնդրելով բամբակինուն նըա անհրաժեշտությունը
կթուլացնեն և բերքը կալակասեցնեն:

Ուրեմն պարաբռացումը՝ լրիդ սպատակութելու և բամբակի բերքը բարձրացնելու հիմնական պայմաններից մեկն ել մուշտառների գեմ ուժեղ պայբառն եւ

Բացի մուշտառներից ազատ հաղից, բամբակն իր լավ դարպացման համար պահանջում և նաև ջրով և սպով հարուստ, փոխիր հող, վորովիսի զրությունն ստեղծվում և թե նախացոնքային և թե մանավանդ հողի հետցանքային մշակությամբ:

Հետցանքային մշակությունը, ինչպես նաև մուշտառների վայնչացումը հանդիսանում և բամբակի բարձր բերքավության ամենահիմնական աղղակներից մեկը: Բամբակի անեցողությանը նպաստերու, նրա թե հողի մեջ յեղած և թե պարաբռացման միջացավ հոգը մացրած մննանյութերի լրիդ սպատակութեման և բերքավությունը բարձրացնելու նպատակով անհրաժեշտ և հողի սիստեմատիկ վիճակումը և հատկութեա այն ժամկետաներին, մոր նշված են Հողմովկամատի կողմից մշակված սպատականուներուն:

Բերքի բարձրացման համար պակաս նշանակություն չունի նաև ցանքերի նոսորացումը և վառապումը:

Ուստի բամբակի բարձր բերքավությունն ապահովելու համար անհրաժեշտ և ամառային այս աշխատանքները կատարել ժամանակին և վարակով, տունց վորի թե պարաբռացումն անողություն կլինի և մեր մինչ այժմ կատարած աշխատանքն այն բարձր եփեկաը չի տա, վորին ձգտում ենք մեր բոլոր ուժերով:

ՎԵՐԵՑԱԾԻՑՆ ՊԱՐԱԲՐԱՅՈՒՄ

Պարաբռանյութերը սացիոնալ ոգտագործելու խնդրում մեծ նշանակություն ունի պարաբռացման ժամանակը: Հանքային պարաբռանյութերը հողի մեջ մացնելու ամենալավ ժամանակը համարվում և զարնան կամ աշնան վարի և կրկնավարի ժամանակը: Բայց յեթե ինչ-ինչ պատճառակների հետեանցով հողը ժամանակին չի պարաբռացվել, ապա վորոշ պայմաններում կարելի յե այն պարաբռացնել ցանքը կտարբելուց հետո, նույնիսկ բույսի բուռն անեցողության և ծողկման ժամանակ: Այդպիսի

ուշ պարաբռացումը կոչվում է վեճիտացիոն պարաբռացում, կա կեարհսալին պարաբռացում, վորովնետև պարաբռանյութերը հողի յերեսն են շաղ տրվում:

Հայաստանի պայմաններում այդ ուղղությամբ զեռևս փոք-ձեր չկան, վորոնց հիման վրա ճիշտ կարողանայինք առել այն միջոցառութերի մասին, վոր պետք և կիրառել մակերեսային պարաբռացման ժամանակ: Հիմնվելով ուրիշ յերկրներում կա-տարված փոքձերի վրա՝ կարելի յն առել հանելյալը.

1. Վեգետացիոն պարաբռացումն արդյունք կտա տին ժա-մանակ, յերբ ճիշտ հաշվի յեն առնվում հողի և ջրի պայման-ները, բռւյսի տեսակը և նրա աճնցողությունը, պարաբռանյու-թերի տեսակը և ագրուտեխնիկական յում պայմանները:

2. Շատ ուժ վեգետացիոն պարաբռացումն առաջին տարում արդյունք չի տալիս:

3. Վեգետացիոն պարաբռացման համար ովառպործվող պա-րաբռանյութը հողի վարսող շերտի հետ չի խառնվամ, այլ մնում և ավելի վերին շերտերում և յեթե այդ պարաբռանյութը ջրի մեջ ճիշտ չի լուծվում և կամ նրա մննդանյութը հեշտությամբ կլան-վում և հողի կողմէից, ապա այդ պարաբռանյութն տառաջին տա-րում արդյունք տալ չի կարող, քանի վոր նա չի համար բռւյսի արմատներին:

4. Վեգետացիոն պարաբռացումից հետո ըստ հնարա-վորին պետք և պարաբռանյութը խառնել հողի հետ, առանց բռւյսի արմատներին մնաս պատճառելու, ապա պետք և լավ ջրել հողը, վօրպեսդի պարաբռանյութը լուծվելով հասնի բռւյսի արմատներին:

5. Վեգետացիոն պարաբռացման ժամանակ պետք և դդուշ լինել, վոր պարաբռանյութի կտորները կամ վոշին չթափվե-կուլտուրական բռւյսի տերեների վրա և առասարակ կանաչ մա-սերի վրա. զրանից կտուժեն բռւյսերը:

6. Մակերեսային պարաբռացման համար ովառպործել միայն ազուտական պարաբռանյութերը, իսկ նրանցից ել գերազառու-թյուն տալ աղոտաթթվական ամոնիումին և լեյնառելիություն Զրով ապահոված անդեռում և ըեթե հողերում կարելի յի նաև գործադրել ամոնիում առվատ:

Հայաստանի ըստմբակացան շրջաններում այս տարի կիրառվելու յե վեղեատացիոն դարաբատացում, վորը մեծ մասամբ կդուզապիտի բամբակի կոկոնակալման շրջանին։ Այդ աշխատանքներում պետք է զեկավարվեն հետևյալով։

Բամբակը պարաբատացնել միայն ազուական պարաբատանյաւթերով, չգործադրել գոչ սուպերֆուֆատ և վոչ անդական պարաբատանյաւթեր (մախիր, ավերակների հող, աղբ և այլն)։

Պարաբատանյաւթի դրան մենք հեկատրի համար առնմանել հետևյալը. յիթե այդ շրջանում ազստի նորմալ դրան ընդունվում է 90 կիլոգրամ, ապա բավական կլինի տալ 60 կիլոգրամ, իսկ յիթե 60 կիլոգրամ ե, ապա տալ 45 կիլոգրամ. զինա հազերում տալ 45 կիլոգրամ ապստի հաջվափ։

Հոգերը լավ պարաբատացնել տուաջին վեղեատացիոն ջրից կամ ամենառաջը յերկրորդ ջրից տառաջ. յերկրորդ վեղեատացիոն ջրից հետո չպարաբատացնել։

Պարաբատանյաւթը լավ տալ ակոսների մեջ համաշտիւ։

Ասվայտի գոշաերը կորելի յե մակերեսային պարաբատացում անեն, զբա համար գործադրել միայն սուպերֆուֆատ, հեկտարին 75 կիլոգրամ ֆանֆորաթթվի հաշվով։ Սուպերֆուֆատը առ տալ տաւաջին կամ յերկրորդ հնձից հետո, ապա փոցին և ջրել։

Թանի վոր այս աշխատանքներն տուաջին անգոմն են մասսայական ծավալ դոնում։ Հայաստանում, ապա անհրաժեշտ և յուրաքանչյաւը կոլանահասության մեջ կատարել մի փոքր հաշտութեմ վեղեատացիոն պարաբատացան արդյունքների մասին։ Այդ առթիվ ցուցմունքներ ստունալու համար կարելի յե կապվել ՄՏԿ-ների քիմիկասորների հետ կամ զիմել պարաբատացման գիտ. հետ կայանին անձամբ կամ զըսկոր՝ Յերևան, Արտվաճու փադ. № 123, պարաբատացման կայան։

ԿԱՏԱՐԵՆԸ ՊԱՐԱՐՏԱՅՄԱՆ ՊԱՐՁ ՓՈՐՁԵՐ*)

ՊԱՐԱՐՏԱՅՄԱՆ ՊԱՐՁ ՓՈՐՁԵՐԻ ԽՆԱՄՔԸ

Յուրաքանչյուր փորձ, վորքան ել այն պարզ լինի, պահանջում և խմանալ վորոշ դիտելիքներ և փորձը ճիշտ կատարելու համար՝ համապատասխան ձև:

Դործի հաջողությունը նախ և առաջ կախված ե նրանից, թե ավյալ փորձին մասնակցող կոլտնտեսականը վճրքան պատրաստ և այդ աշխատանքի համար:

Այդ աշխատանքը դեկավարող կոլտնտեսական - քիմիկատուրը պետք և լավ իմանալ փորձնական գործի հիմունքները և հետաքրքրութիւնը այդ գործով:

Առաջին խնդիրը, վոր փորձի գեկտվարը պետք ե իմանալ այդ փորձի նպատակն և, այսինքն՝ ինչ հարց և նախատեսված պարզել ավյալ փորձով:

Յերկրորդ՝ վորքան հնարավոր և, հարցը դնել պարզ, հասկանալի և մեկ փորձով ուսումնասիրել մեկ խնդիր և զոչ թե մի քանի խնդիր:

Յերրորդ՝ խիստ հետևել, վոր փորձագաղտի առանձին հողակտորների վրա ըուլոր աշխատանքները կատարվեն միաժամանակ և միատեսակ, բացի ուսումնասիրվող հարցից:

Չորրորդ՝ բացի այն հարցից, վորն ուսումնասիրվում և, մացած ըուլոր անսակի պայմաններն ու աշխատանքներն ամբողջ փորձանողամասում պետք ե կատարվեն միաժամանակ և միատեսակ:

Խոսենք որինակով. «Կոլխոզնիկ քիմիկատառ»-ի 2-րդ համարում ասված և այն մասին, թե ինչպես պետք և կազմակերպել փորձահողամասը: Այստեղ ասված և, վոր հողամասը պետք և բաղկացած լինի յերկու մասից. 1-ին մասը պարագացրած և 2-րդ մասը՝ չպարագացրած կամ ստուգիչ: Այդ յերկու հողամասի մակերեսները միմյանց հավասար են լինելու:

Հիշյալ յերկու հողամասերն իրարից տարբերվում են միայն նրանով, վոր պարագացրած մասում շաղ և տրված պարագա-

*) Սկիզբը ան «Կոլխոզնիկ քիմիկատառ» 20 թ:

նյութի վարոշ քանակ, վորի աղդեցությունը մենք կատենում ենք պարզեցի Այսպիսով, բոլոր մասցած պայմանները, այն է՝ հոգի տեսակը, մոլոխոտերով վարակված վնելը, դաշտի դիրքը, ջրի ուժամանները, դաշտի պատմությունը վերջին հինգ տարում, վարը, կրկնավարը, փայտելը, մարդացելը, սերմի վրատիլը և անսուկը, ցանքը, ջրելը և այլն յերկու հոգամառում ել պիտի և լրացի կոտարված միաժամանակ և միատեսակ:

Հետպայում դաշտամ կատարվելիք բոլոր տեսակի աշխատանքները—սոսրացումը, ջաւը, կուլտովացյան՝ մնասատուների դեմ պայքարը նույնպես կատարվում են միաժամանակ և միատեսակ:

Ցերե հետպայում այդ յերկու հոգամառերի միջև հնկառավեն վրաշտարակություններ (որինակ՝ պարագացրած մասում տվելի շատ կամ պահառ լինեն մոլոխոտեր), փարձի դիկտուրայուն բանը պետք և նշանակի դաշտային որապրում:

Հիշյալ փարձակողամառում կատարվելիք աշխատանքներից նորացնելը մեծ նշանակության ունի փորձի վորակի ինտրում: Այդ պատճառով փորձի դեկավարը նոսրացման աշխատանքներն այնպիս պետք և կազմակերպէ, վոր վերջում բռնյալիք քանակը ուրարտացրած մասում հավասար լինի չողարտացացրած մասում գոնուող բռնյալիք քանակին: Իբրև թշուշ կարող և պատահել, յեթե չողարտացրած մասում բռնյալիքի քանակին ավելի լինի, քան պարագացրած մասում: Այն, վոր մեծ թվով բռնյալիք կատարվի շատ բերք, վորի պատճառով հետպայում պարարտանյութի աղդեցությունն անհնար կլինի պարզել, որս համար և նոսրացման մասանակ, նոսրացման աշխատանք կտառարուղ կուլտունեատկանները պետք և ունենան ան փայտիք պատրաստված համապատասխան չափ, վորի ողնությունը չափվելու յե բռնյալիք (ըների) միջառքածությունը: Այսպիսով հնարավոր կլինի այս առանձությունների մըս ունենալ հոգասար քանակությ բռնյալիք:

Ամբողջ վեղեացացիայի ընթացքում փորձի դեկավարը պետք և սրազրում նշյա հետեւյալ դիմուգությունները և հարցեցը.

1. Պետք և նշել, թե այդ հոգամառը 1930—14 թվականին մայիսից և ուղարքմարդուիլը այլ նույն թվերին թնդանություններ են: ցանցելու վեր աարդիներին պարագացրվել և այլն:

2. Նշել այս տարի այդ հազամասի վրա կատարվող աշխատանքների տևամակը և ժամկետները:

3. Նշանաւեկել ծովզակալման ժամանակը հետեւյալ ձևով.

Դարձի պարաբռացված և չպարաբռացված հոգածառերում առանձնացվում եւ 100-ական բռյամ, որա համար պետք եւ 100 բռյամ համբել և նրանց շրջապատճամ փոքրիկ փոսեր բաց անել, կամ ծայրի բռյաների վրա կազել զանավոր շորի կտորներ, զորպիսով հետաքայում, յերբ պետք լինի, այդ բռյաները հեշտությամբ գոնզեն: Նշանաւեկված 100 բռյամի նկատմամբ կատարվում են ծագկման վերաբերյալ դիտարկություններ: Դիտողությունը պետք եւ սկսել առաջին ծաղկելը յերեալու սկզբից և վերջացնել յերբ 100 բռյամից 50-ը ծաղկել են:

4. Նշանաւեկել վնասատուների և հիմնողությունների տարածվելը և տարածման չափը (Բռյամ, միջնակ, ուժեղ):

5. Նշանաւեկել հասունացումը (կնորոշունը բացելը), վորը կատարվում և նույն 100-ական բռյաների վրա և նույն ձեռք, ինչ վոր ծաղկակալման ժամանակ (Յ-ըդ կետ):

6. Բացի վնասանեցյալներից, որաբում պետք եւ նշել դիտությունների ժամանակ նկատմամբ այս կամ այն հետաքրքիր նախիրները, վորոնք կապ ունեն վորձի հետ:

Բերքահամագրից մեկ ամիս առաջ վորձագալարեն ստուգվում են համապատասխան հանձնաժողովի կողմից, վորի կաղմի մեջ մանաւմ են բամբակվարչության և պարաբռացման կայանի ներկայացուցիչները, այլայնի ՄՏԿ-ի ազրում-քիմիզատորը և կոլտնտեսության համապատասխան բրիգադիրը:

Նույն հանձնաժողովը որտագործելով տվյալ վորձի հաստակագիծը (վորը կազմվում է ցանցի ժամանակ)՝ տեղում դեբակտինությամբ են վորձագալարի սահմանները, առանձնացնում դաշտի յեղեցներից պաշտպանիչ հողամասները և սահմանագծում վորձագալարի հաշվառման յենթակա հազամասը:

Բացի այս, հաշվառման յենթակա հողամասում այս կամ այն պատճառի (վնասատուների, հիմնողությունների, չծելու կամ այլ պատճառի) հետևանքով բամբակենուց ազատ տեղերը ինչպես նաև խիստ վնասված, աննորմալ տեղերը պետք եւ չափել և նշանաւեկել ու այդ մասերի ըերթը հաշվի շահներ:

Նման աննորմալ մասերի տարածությունները պետք եւ

նշանակել պղոնի վրա, վորոպեսի հետո առանձին հոգակառներից բերքատվությունը հաշվելիս այդ նկատի ունենան:

Բերքատվածի ժամանակ նախ հավաքում են փորձագալու այն մասերը, վոր հաշվառման չեն, յեւ թարկվելու, իսկ հետո խնամքով հավաքում են հաշվառման յենթակա մասերը:

Բերքը կազմում և նշանակվում է փորձի զեկավարի մոտ:

Ա. ԱՐԵՎԱՏՅԱՆ

ՎԵՐ ՅԵԼԻՒ ՀԵՇԵԳԻ ՄԾՎԿԵՒԹՅՈՒՆԸ

Ցերկարագործության ասպարիգում վաղ ցելերի նշանակությունը չատ մեծ է: Մեր կողանահետականներն այդ առաջնական արգեն հասկացնել են, գորի շնորհիվ այժմ մեր ընուային և նախականային շրջաններում վաղ ցելը կիրառվում է լայն չափերով:

Այս տարի մեր մի շաբթ շրջաններում զդալի առաջանակություններ վաղ ցել և կոտարված: այդ ցելերից բարձր արդյունք ստանալու համար անհրաժեշտ և առըլու ընթացքում մի շաբթ աշխատանքներ կատարել գործնց մասին այսանդ կըխոսենք: Ցելի հիմնական նպատակն է՝

ա) հոգում կուտակել խոնազություն,

բ) պայքարել մոլախոսակերի գեմ:

գ) ստիգմատ նպաստագոր պայմաններ միկրոբիոլոգիական և հողմանարման պրոցեսների համար և կուտակել բույսերի համար մատչելի մննդանյութերու:

Այս առավելությունները ձեռք բերելու համար բավական չեն հողը վարել և թողնել մինչև աշուն, այլ անհրաժեշտ և տարմաշնթացքում հետեւ վոր ցել արգած հոգամասի վրա մոլախոտեր չղարգանան և հողը չկեղեակալի: Դրա համար ամեն անդամ, յերբ ցել արգած հոգամասում մոլախոտերը դարձանում են, պետք է փոցի կամ կուտիվառորի միջոցով վոչնչացնել այն, այլապես, յեթե թողնենք, զոր մոլախոտերը զարգանան (ինչպես այլ մեղ մոտ հաճախ և պատահում), ապա ցելն իր արժեքը կկորցնի:

քանի վոր մոլախոտերն ուժեղ զարդանալով՝ կծախսեն մեծ քանակությամբ ջուր, հողը կչորացնեն և, բացի այդ, մոլախոտերը հասունանալով՝ հսկայական քանակությամբ սերմեր կթափիվն հողի մեջ, վորի հետևանքով մյուռ տարի այդ հողամասի վրա եղավիլի շատ մոլախոտեր կղարգանան, Բացի մոլախոտերի դեմ պայքարելուց, հողի մակերեսին կազմված կեղեր փոցին կամ կուտիվատորի միջոցով վերջվում է, վորի շնորհիվ վերին շնրառում խախտվում են մաղական անոտիները, և հողում կուտակված ջուրն արագ կերպով չի գոլորշիանաւած: Հողը փուխր և մասմ, վորի հետևանքով նրա մեջ գտնվող բարդ նյութերի քայլայտումը և բռյակների համար մատչելի մննդանյութերի կուտակումն արագ և մեծ չափերով և կատարվում:

Բացի հիշյալ աշխատանքներից, գարնանը, ցելահողամասը վարելուց անմիջապես հետո, պետք և փոցին վորպեսդի հողը չչորանա, կոշտերը մանրանան և հստագա աշխատանքները հեշտ կատարվեն:

Ծել արգած հողամասերում յերբեք անտառններին չպետք և թողնել, վորոնք արածելու ընթացքում հողը արորում, ամրացնում և փոշիացնում են:

Այսպիսով վաղ ցելերից բարձր արգյունք ստանալու համար անհրաժեշտ ե'

1. գարնան հիմական վարից հետո հողն անմիջապես փոցին:

2. փոցին և կրկնավարի միջոցով տարվա ընթացքում վռչընչացնել ցելահողամասի վրա զարգացող մոլախոտերը.

3. ուժեղ անձրեներից հետո հողի յերեսին տաշացող կեղեւը փոցին միջոցով փշել.

4. յերբեք անասուններ չթողնել ցելահողամասի վրա:

Հ. ՓԱՆՈՍՅԱՆ.

ՀՅԴԻ ՄԻ ԽԱՐԱՐ ԿԱՐԵՎՈՅ ՔԱԿԵՐԻ ՇՆԵՐ

Ի՞նչոքես «կոլխազնիկ» քիմիկատորքի նախորդ համարում առջած և, հոգում ապրում են աղբաբարակաների կոչվագ մի խումբ բականերաներ, վորոնց մնջում են ոգի աղաս, զաղանցան աղատուի և վերջինիցու կաւլուսական բռնյակերին մատչելի սնունդ պատրաստում: Բայց այդ, այս բականերիաների մի խումբն աղբաբար թիթեանածագկավոր բռնյակերի արմատների վրա՝ նույնպես յարացնում և բաժականին մնն քանակությամբ աղաս աղուս և մատակարարում թիթեանածագկավոր բռնյակերին:

Այսպիսով ին մեկ և թե մյուս խմբի բականերաներն իրենց աղուս կատարելու ընդունակությամբ մեծ ոգուտ են տալիս կուլտուրական բռնյակերի մննդուառնության գործիքներ:

Ի՞նչոքես զիտենք, հողի անանանելի բնակիչները, զվարվութափեն բականերիաները, չափազանց շատ են. մեկ զրամ հոգում նրանց թիվը մի քանի հարյուր միլիոնի յև հասնում: Այս որդանիզմները վարքանց շատ են, այնքան և բազմազան են: Նրանց առընթերը հոգում տարբեր աշխատանք են կատարում. մի մասը՝ սպակար, իսկ մի մասն եղ՝ վթառակար: Այս անդամ ծանոթանութ այդ բազմատեսակ սրգանիզմներից մի քանիսի հետ:

Ամեն տարի հողի մեջ կուտակվում են հոկայտական քանառելությամբ սրգանական նյութերը՝ բռնուական և կենդանական մնացորդների ձևով: Այդ նյութերը հողի մեջ մտնելուց հետո նույն զրությամբ չեն մնում, այլ բավականին մեծ արագությամբ: Նայած կլիմայական պայմաններին, քայլքայլում և կուլտուրական բռնյակերի համար անունդ են դաշնութեամբ կենդանիներին, և առա մնացորդները: Են կենդանական և թե բռնուական, նորից հողի մեջ կուտակվում և քայլքայլում են ու այսպես անշնդհատ կատարվում և նյութերի շրջանականություն: Յեթե սրգանական մնացորդների քայլքայլում և նյութերի շրջանառություն տեղի չունենար, ապա կարճ ժամանակում այդ մնացորդներով պիտի ծածկվեր յերկրագնդի մակերեսը, բայց այդ բանը տեղի չի ունենում շնորհիվ բակաների և առասարակ մանրեների գործունեյության, վորոնց հողի մեջ մտած սրգանական նյութերը քայլքայլով՝ ապահովում են իրենց և միաժամանակ կուլտուրական բռնյակերի մնան-

զառությունը: Մի մեծ խումբ բակտերիաներ, զրբանք զանազան
սպոսոնային որդանական միացություններ քայլայում են մինչև
ամոնիակ, կոչվում են ամոնիֆիկատորներ. որոնց պատրաս-
տած ամոնիակն անմիջապես ուղարկում են բարձր բույսերը
վրապես սննդանը. բացի այդ, ամոնիակը մի ուրիշ խռոմբ բակ-
տերիաների միջոցով վերև ածվում աղոտաթթվական աղերինիա-
բառաների (սելիմորա), զորը, ինչպես դիտենք, աղստացին ամե-
նալավ պարագաներն են բույսերի համար: Առաջ այս խմբի
բակտերիաները կոչվում են նիտրիֆիկատորներ, կամ նիտրի-
ֆիկացիայի բակտերիաներ:

Սակայն, ինչոքև մերը ունենամ առացինք, բազմաթիվ ուղարկար մանրեների հետ միասին հազում կան և վնասակար մանրեները Այսպէս, որինակ՝ հոգում վերոնշյալ ձեռվ առաջացած կամ արհանտական ձեռվ հողին արվող աղոտային պարաբռանյութերը (Նիստրանները) մի խումբ բակտերիաների կողմից քայցայիտման և վերածված զազային աղոտի ու դուրս դալիս հողից վորպես բույսերին անմատչելի նյութ։ Այս յերեսոյից միանգումայն հակառակն և աղաս աղոտը կապվելու պլացեսով։ մի զերքում ողից աղոտ զազային աղոտը յուրացվում, կապվում և զանում և բույսերին մատչելի մնունք, մինչդեռ վերջին խմբի բակտերիաները, ընդհակառակը՝ կապված աղոտի աղերից քայցայւմ և անջատում են աղաս աղոտը, վորը մեզ համար միանգումայն ձեռնուու չե։ այս յերեսոյից կոչվում ե զենիտրիֆիկացիս, իսկ այս խմբի բակտերիաները՝ զենիտրիֆիկատորներ Այս պլացեսով ընթացքի համար հողում հարկավոր են վորոշ պարմաններ, զորոնց վրա կանդրադառնանց հետապայում։

Հողում զատ տարրածված են մի ուրիշ խոսմբ բականերիաներ ևս, վորոնք քայլացում են հատկապես որդանական նյութերից փայտանյութի ցեղալուզա կոչված մասը. ուրիշ խոսքով՝ բռւսական մեացորդների փայտացած մասերը, ցողաւնները, ծղուար, կննդանիների աղիքներից դաւրս յեկոծ աճմարս մեացորդները, գոմազդի հետ իւառնալած ցամքարը և այլն: Այս նյութերից հըսկայական ցանակությամբ ամեն ապրի հոգի մեջ են մտնում և մեծ արագությամբ քայլացիում ու անունող զանուամ թե իրենց՝ բակտերիաներին և թե բարձր բույսերին:

Այս խմբի քականերին եղան կոչվում են ցեղական-

յաղները Բացի բակառերիաներից մնկերը ևս մեծ արտգությամբ քայլայում են ցելուլողան:

Մենք ծանոթացանք հողի մանրեների մի քանի կարեւը խմբերի՝ ակուարակտերիաների, ամսոնի ջիւկատարների, նիստի ֆիկատորների, զենիստերի ջիկատորների և ցելուլողա քայլայողների հետ, զորոնց միջոցով կատարվում եւ դլխավորապես որպահական նյութերի քայլայումը և նրանց շրջանառության կանոնավորումը թե ինչպես այդքան պարզ և մանր, մի քանի հարյուր, նույնիսկ հաղար անգամ մեծացնելուց հետո միայն անսանելի որպահի մեջերն ընդունակ են այդպիսի հակայական աշխատանք կատարելու, և ինչ ձևով են նրանք այդ անում, կարելի յէ շացարել մի քանի խոսքով:

Բակտերիաների թիջներն արտադրում են զանազան անսակի նյութեր, զորոնք կոչվում են նորիմներ, ֆերմենտներ (սրանց մի անսակը մեր լողավով կոչվում և մերան, զորը պատրաստում են նորութին հորթի շրջանից և ոգտադրությունը և ոգանից պատրաստելու, նորատակով կաթը մակարդելու համար), այս ֆերմենտների առըքեր անսակները նորությունը են առըքերը անսակի սրգանական նյութերի քայլայմանը, Բակտերիաների զանազան անսակներն արտադրում են միայն զորոշ անսակի ֆերմենտներ, զորի համեմատով այդ որպանիզմների յուրաքանչյուր անսակն ընդունակ և միայն զորոշ անսակի որպանական նյութեր քայլայումը Անկայն առըքեր անսակի բակտերիաների զործունեցություններն այնպես են իրար հաջորդում, զոր նույնիսկ ամենարարդ որպանական միացություններն ել մինչև ուրիշ քայլայմում են:

(Շաբանակելի)

Ա. ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

ԲՈՒՅՍԵՐԻ ԲԱԿՏԵՐԻԱԼ ՀԱՎԱՆԴՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Մարդկանց և կենգանիների մեջ աարածված հիվանդությունների մեծ մասի պատճառը բակտերիաներն են (մանրեները), բակտերիալ հիվանդություններ են՝ թոքախտը, տիֆը և այլն: Բակտերիաների վորոշ անսակներն ել առաջացնում են բռւյսերի հիվանդություններ, զորոնց ուսումնասիրությունն սկսվել է

անցյալ դարի կեսերին ու նույն դարի վերջերին. մի շաբթ հետազոտություններ պարզել են այդ տիպի հիմանդրությանների տարածման չափն ու նրանց աված վնասները և երկայում արդեն պարզ է, վոր բակտերիա հիմանդրությունները տարածվում են բոլոր յերկրներում, հարմարվելով ամեն տեսակի կլիմայական պայմաններին:

Բակտերիա հիմանդրությունները մեծ վնասներ են պատճառում դյուղատնտեսությանը, վարժակելով քաղմաթիվ կուլտուրական բույսերը, ներկողական մի շաբթ պետություններում պազառու ծառերի և բանջարանոցային բույսերի բակտերիա հիմանդրություններից տարեկան վնասը հաճախ հասնում է մի քանի միլիոն դոլարի: Մեզ մասնև վնասը մեծ չափերի յև հասնում, առանձնաբեր շատ և տարածված պազառու ծառերի քաղցկելը (ռակի), բամբակենու գոմոզը, պամիզուրի հիմանդրությունը և այլն:

Բույսերն իրենց արտաքին ամուր թաղանթի շնորհիվ պաշտպանված են բակտերիաների ներս թափանցումից: բակտերիաները կարող են անցնել բույսի մեջ վերջերի միջոցով կամ հերձանցքներով (չնառառության անցքեր), բացի այդ, բաղմաթիվ բակտերիաների համար բույսի ներքին միջավայրին անձագան և նրանց աննոդառության և դարձացման համար: Այդ և պատճառաբ վոր հաճախ բույսի ըստ զբանապատճ լինելով բազմազան բակտերիաներով, չնե՞ն վարժակում և չնե՞ն հիմանդրություն առաջացնող բակտերիաները (պաթոգեն բակտերիաները) ունեն մի շաբթ հատկություններ, օրոնցից զուրկ են բույսին շրջապատճեղ բազմութիվ այլ բակտերիաներ:

Պաթոգեն բակտերիաները կարողանում են հարմարվել բույսի ներքին միջավայրին և զարգանալ այնպեղ: այնուհետեւ նրանք արտադրում են թունավոր նյութեր, վարոնք մեացնում են բույսի բջիջները, առա քայլայում նրա միջնապատերը և հեշտությամբ տարածվում ըստյան մեջ:

Բակտերիա հիմանդրություններն արտահայտվում են բույսերի մեջ հիմանկանում յերեք ձևով:

1. Վարժակում են բույսի տերեները, պատուղները կամ ցողունը: այն դեպքում, յերեք հիմանդրությունն ուժից և զարգացել, վնասվում և ամբողջ բույսը: այնինի թեթև վարակման գեղշում վնասվում և բույսի այս կամ այն ժամը:

2. Վարակվում են բույսի ներքին սննդառար և ջրառար անոթները. բույսի համար հիվանդության այս ձեն ավելի վետ ստիպ է, քան առաջինը. Վերը հիշված անոթները լցվում են բակարեխաներով, վորոնք դադարեցնում են ջրի և սննդի մատակարարումը, վորի հետևանքով բույսն ամրողավիճ թառամում է վոչնչանում եւ:

3. Վարակի ուժեղ առածման հետևանքով արտաքին հիվանդությունն անցնում է ներքին անոթներին կամ հակառակից: Պարզ է, վոր այս ձեն ավելի վասնգավոր է, քան առաջին յերկուուր:

Բացի այս յերեք ախօսի հիվանդությունից, պատահում են պաթոզն բակարեխաներ, վորոնք իրենց արտազրած զրգութիւնութերի հետևանքով նորաստում են բույսի բջիջների անորմալ արագ զարգացմանը, վորի հետևանքով բույսի տրյա կամ այն մատում առաջանում են ուսուցքներ, վորոնք հետազայում ավելի շատանալով խանգարում են բույսի նորմալ գործունեյությունը (օրինակ՝ քաղցկեղի հիվանդությունը):

Հիվանդությունները տարածվում են վարակված բույսերի մասուրդներով, վարակված հաղով, միջատների, բույսերի միջացով, դյուղատնահատկան մեջնաների, կենդանիների ու ջրի միջացավ:

Բակարեխալ հիվանդությունների տարածմանը նոշանառում են մի շաբթ հանգամանքներ, վարոնց կանխումը շատ անգամ էրիքի տնտեսությունը մեծ վնասներ պատճենելուց:

Հետեւյալ համարում կտրվեն բույսերի մի քանի բակարեխալ հիվանդությունների ներարարությունը և նրան զամ ուալքարէու միջոցները:

Ա. ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՇՐՋԱՆԻ «ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ» ԿՈԼՏԵՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀՈՎԱՅԻՆ ԾԱԾԿՈՑԸ

«Հոկտեմբեր» կոլտետեսության հոդային ծածկոցն Ադրբեյջանի կտական և քիմիացման կայունն ուսումնառիքել և 1934 թ. ամառի ընթացքում: Հոդային ծածկոցի ուսումնառիքության դրամակառ

առարվել են նաև բամբակնուռ պարարտացման գծով փոքրեր, վորոնց տվյալների հիմուն վրա կաղմիում և հոդ-աղբոքչի բական քարտեղ, վորը տալու յև կուշանառության գաշաների համար մի շարք տարիների ու արարտացման պլանը։ Այդ պլանում նախատեսվում են պարարտանյութերի քանակը և տեսակն ըստ ցանցարչանառության։

«ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ» ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ՄԱՍԿՈՑԸ

Հաղարավոր տարիներ առաջ Հոկտեմբերյան ջրվաճան իրենից ներկայացնում եր ոի մեծ լիճ, վորն Արագյազի հրաբխային գործունելության շնորհել վերանում և ծածկվում բազայտի և տուժի հաստ շերտուի, Հետազայում Արագսի և լեռնային գետերի բերվածքները լցնում են այդ բազայտի ու տուժի գաշաների վրա հողի ու խճի հաստ շերտ, և ստեղծվում և ներկայիս Արաքսի հովիար։ Յերբ Արաքս գետը նախալեռնային մասից աստիճանաբար իջնի և յուր ներկայիս հունը և ամեն տարի նոր բերվածքներով ծածկում և իր ափերի բավականին մեծ տարածություն, նախալեռնային մասը մնում և Արագսի արդեցությանից դուրս, վորտեղ իր աշխատք գործունեյությամբ մեծ դեր և սկսում խաղալ Մաստարա վետը. վերջինս յուր առատ ջրերի միջոցով լեռներից բերում և մեծ քանակությամբ ավազ, քարեր և կլորավուն մանր խճ, վորոնցով և ծածկում և Հոկտեմբերը կողանառելության հողամասը։ Ազելի ուշ Մաստարայի աղջեցությունը ևս թուլանում եւ և նու տարին միայն մեկ անգամ և լցվում ջրով ու մեծ մասամբ բերում և Հոկտեմբերը և Գիշըլու կողմանառելության հողերի վրա մանր, փոշիացած, ողով հարուստ, փրփրած մասսա, վորը ծածկելով հողի յերեսը՝ գոյացնում և ներկայիս բոզանողերը։ Մարգարարտափի գյուղական ջրանցքների կառուցությունը հետո սկսվում և այդ հողերի մշակությունը, վորի շնորհելի միանգամայն պատկերը փոխվում և, վորովհան ամբողջ տերիտորիայի վրա հողերի յուրացումը միանգամեց չեր կատարվում, այլ փոքր կտրներով, այն եւ գյուղից ավելի մոտ մասերում։ Դրա համար եւ ստեղծվել են տարբեր հատկությունների, տարբեր չափի մը ջակված հողեր և մինչև հիմա զեր թացել են նաև անմշակ և թույլ մշակված հողեր։ Հատ հողային հետազոտման, Հոկտեմ-

բեր»՝ կորանտեսության հողամասում հանդիպում ենք հետեւյալ հոդատեսակների, վորոնց հաջորդական համարները առաջ ենք Հոկտեմբերյան ամբողջ շրջանի քարանձում նշված համարներով:

Եզզանակօգույն-օրու կուլտուր-վառողելիի, ըստ խորության՝ հզոր⁹⁾, միջին կավային, թույլ է կմախային¹⁰⁾ հոգեր, վորոնց հանդիպում ենք Ստառանի առբից 0,5 կիլոտեսար հյուսիս, վորաքամելի հոգակուր: Այս հոդատեսակը բավականին յերկար ժամանակ ոգտագործվել և պյուղանաևսական առրրեն տեսակի կուլտուրաների մշակման համար, վուսոգվել և յերկար ժամանակ և այս բոլորի շնորհիվ զատել և մշակված ու յուրացված հող, բամբակենու մշակման համար պիտանի:

9. Դորչ, կուլտուր-վառողելիի, միջին կավային, ըստ խորության հզոր հոգեր, վորոնց հանդիպում ենք Հոկտեմբեր պյուղից Բամբակաշատ պյուղը տանող խճուղու ձափ կողմում և Հոկտեմբեր պյուղից 0,5 կիլոտեսար հյուսիս-արևեմուտք:

Այս հոդատեսակը նույնպես բավականին յերկար ժամանակ մշակվում և և արդեն դառնել և բամբակենու համար ոլիտանի:

10. Դորչ, կուլտուր-վառողելիի, միջին կավային, միջին հզորության, թույլ կմախային հոգեր, սրանք գտնվում են Կուրակալա տանող հանտպարնի մոտ, Սարդարարուս ջրանցքի տակ և Սարդարարան պյուղից հարավ գանվող հանտպարնի 2 կողմը: Այս յերկու հոդակտորից տասաջինը լրիվ չի կուլտուրականացած, բամբակի համար պիտանի չե, բայց շատ լավ և առվույտի և խաղողի այլու համար Յներկորդ կտորը, վոր պյուղին մատ և, ցանքաջրանառության մեջ մտնելով կողտազործվի նուև բամբակենու մշակման համար:

23. Դորչ, թույլ կուլտուրականացած, հզոր, թեթև կովային, թույլ կմախային: Այս հոդատեսակը կա յերկու հոդակտոր, մեկը՝ պյուղից մեկ կիլոտեսար հյուսիս-արևեմուտք, իսկ մյուսը՝

⁹⁾ Հզորության ասելով պիտօք և հասկանալ որպահական նյութերի թափանցելու խորությունը, այսինքն ուն հողի շերտակ հաստությունը և առաջ լինուած է հզոր, յերբ ուն հողի շերտը 50 մմ ամենի չե, միջին հզորության, յերբ ուն հողը 30-50 մմ եւ և գոչ հզոր, յերբ ուն հողը 20 մմ-ից փոքր եւ:

¹⁰⁾ Կտորից հաշտակում և հողի մեջ զանգված մօն և վուց քարերի, բամբակը յեթք քարերը հողի 20% -ի շափ են անվանում ենք թույլ կմախային, իսկ յեթք 10-15% են հազար մմ միջին կմախային, և վերջապես, 20%-ից բործը՝ համարում ենք ուժեղ կմախային:

ստունի սարից զեղի արևմուտց։ Այս հողատեսակը թեպետ ոգտադրծվում է բամբակենու համար, բայց չի տալիս մեծ սերք։ Արա հետաքառական ազտագործումն ավելի նպատակահարմար և հետեւյալ է կերպ։ Կամ կիբառել բամբակի ցանցաշրջանառության և առաջին արիները ցանել առվայրություն, վորաքեսի հողը պարարտանա, և կամ կիբառել խոռահացահատիկային ցանցաշրջանառության, վորաքեսի հազն ավելի յերկար ժամանակ մնա առվայրութիւն ու այլ խոռաների տակ ու ավելի հարստանա դյուդատնառեսական կուլտուրաների համար անհրաժեշտ ոննդանյալթերով։ Իսկ յեթե բումբակի ողբանը չի տուժի, ապա այս հողակտորներն ապագործելու համար։

46. Դորչ, աղկալի, թեթե կարային, թույլ կմախքային հողատեսակ։ Պանդում և Կարակալոս տանող խճուղուց 1 կիլոմետր հարով, ջրանցքի մոտ։ 1934 թ. ցանված եր գարփ։ Շնորհցվում է հետեւյալ հատկություններով։ առջ-տեղ դաշտում գոյանում են բռնականությունից մերկ կտորներ՝ կեղևակալած, ամուր, և այդ կտորներում մինչև անդամ առվույտն ել չի աճում, բայց վորովհետեւ այդ հողատեսակը թեթե մեխանիկական կազմ ունի, ուստի նրա յուրացնելը հետո և, մասնավանդ առվույտի միջոցով։ Այս հողակտորը դեռ շատ կարիք և զգում առվույտի և դրա համար հարկավոր չե մացնել բամբակի ցանցաշրջանառության մեջ, վորովհետեւ առայժմ պիտունի չե բամբակենու համար, Յերբ հողն առվույտով լավ կյուրացվի և կղանա պիտունի բամբակենու համար, միաւն այն ժամանակ կարելի կլինի ցանցաշրջանառության մեջ մտցնել։

59. Բաց գորշ (բողահող), միջին կազմային, կուլտուրական, վուսոգնի հողատեսակ, պատկանում է յուրացված ուժեղ բողահողերի այն տեսակին, վորոնց վերին շերտերը, յերկար տարիների ընթացքում յուրացվելով առվույտով, կորցրել են բողահողերի վաս հատկությունները և դառել բամբակենու համար պիտունի։ Դրանց վերին շերտերն այլևս ուժեղ չեն կեղևակալում։ Այս հողատեսակն արդեն ոգտագործվում է բամբակի համար։ Նրա հետագա ոգտագործումը պետք է անպայման կատարել ցանցաշրջանառության մեջ, վորաքեսի յերկար տարիներ իրար յետեից միևնույն տեղը բամբակ չցանվի, հակառակ դեպքում՝ հողը կփոշիանա, որպանական նյութերը կպակասն և նորից կվերածվի բողահողի։

60. Նույն հոգատեսակն և միայն տվելի թեմն կավային կտրելի յե մտցնել բամբակի, ցանքաշրջանառության մեջ, բայց սկզբէ տարբներն այդ տարածության վրա անպայման առվույտ մշակել:

61. Բողահող, թույլ կուլտուրականացած, հղու, ծանր-կայտցին. պատահում և վորովն 2 կոտր (տես քարտեղը). Այս հոգատեսակը, ինչպես և մյաւ բոլոր թույլ կուլտուրականացած բոզահոգերը, ունին վատ ֆիզիկական հատկություններ, վարժուց շնորհիվ բամբակներն այս հոգերում չի աճում: Ֆիզիկական վատ հատկությունների շնորհիվ ամեն և խոր կեղեակալում և, ջուրը և ողը գժվար և ներս ընդունում:

Այս հոգատեսակի յուրացման համար անհրաժեշտ և մտցնել խոտա-հացահատիկային ցանքաշրջանառության: Բոլոր բողահոգերը պատճում են դյուղից հյուսիս և արևելք՝ ընդհանուր, մեծ մասսիվով: Այս բողահոգերը մինչև այժմ ողուազործվում ենին միայն հացահատիկներ մշակելով, վորփց ստացվում եր բամբականին բարձ բերք, և դրա համար ել շրջանում բոզահոգերն անվանվում են ցորենի հոգեր: Ամենի ևս մեծ բերք ստանալու համար անդայման պես և վոչ թե ամեն տարի ցանել ցորեն կամ այլ հացահատիկ, այլ անհրաժեշտ և հոգը փոշիացումից, սննդանյութերից զրկվելուց փրկելու համար վերականգնել նրա բերքատվությունը՝ խոտաբույերի միջոցով:

62. Նույն թույլ կուլտուրականացած բոզահոգերից միջին կավային հոգատեսակ, պատահում և յերկու հոգակտորով, ողագործվում և հացահատիկների համար: Հետազայում անհրաժեշտ և կիրառել խոտա-հացահատիկային ցանքաշրջանառություն:

63. Բողահող, թույլ կուլտուրականացած, միջին հղորության, ծանր կավային, պահանջում և նույն միջոցառութերը, ինչ վոր նախորդը:

64. Բողահող, թույլ կուլտուրականացած, միջին կավային, միջին հղորության, պատահում և վորպես մեկ հոգակտոր, պահանջում և նույն միջոցառութերը, ինչ վոր նախորդները:


65. Բողահող, թույլ կուլտուրականացած, միջին հղորության, միջին կավային, թույլ կմախքային, պատահում և վորպես մեկ հոգակտոր, պահանջում և նույն միջոցառութերը, ինչ վոր նախորդները:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՇՐՋԱՆԻ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ ՅԵՎ ՆՈՐԱՊԱՏ ԿՈԼԽՈԶՆԵՐԻ

ՀՈՂԱՅԻՆ ՔԱՐՏԵԶ

ԿԱԶՄԵՑ Հ. ԱՆԱՑԱՆ

Տագանակաղոյն-գորշ, հզոր, միջին կավային,
բույլ կմախքային, կուլտուր-վառզելի:

Գորշ, կուլտուր-վառզելի, հզոր, միջին կավային:

Գորշ, կուլտուր-վառզելի, միջին հզորության,
միջին կավային, բույլ կմախքային:

Գորշ, բույլ կուլտուրականացած, հզոր, թերել
կավային, բույլ կմախքային:

Գորշ, աղկալի, հզոր, թերել կավային, բույլ
կմախքային:

Բոգահող, կուլտուր-վառզելի, հզոր, միջին կավային:

Բոգահող, կուլտուր-վառզելի, հզոր, թերել կավային:

Բոգահող, բույլ կուլտուրականացած, հզոր,
ծանր կավային:

Բոգահող, բույլ կուլտուրականացած, հզոր,
միջին կավային:

Բոգահող, բույլ կուլտուրականացած, միջին
հզորության, ծանր կավային:

Բոգահող, բույլ կուլտուրականացած, միջին
կավային:

Վոչ հզոր, թերել կավային, միջին կմախքային,
կավ-ավազային, բույլ կմախքային:

Սոխրագոյն-գորշ, չորացված, վոչ հզոր, կավ-
ավազային, միջին կմախքային:

Բոգահող, բույլ կուլտուրականացած, միջին
հզորության, միջին կավային, բույլ կմախքային:

Բոգահող, բույլ կուլտուրականացած, թերել
կավային, բույլ կմախքային:

Մոխրագոյն-գորշ, կուլտուր-վառզելի, հզոր,
թերել կավային, բույլ կմախքային:

Մոխրագոյն-գորշ, կուլտուր-վառզելի, միջին
հզորության, թերել կավային, բույլ կմախքային:

Մոխրագոյն-գորշ, կուլտուր-վառզելի, միջին
հզորության, կավ-ավազային, միջին կմախքային:

Մոխրագոյն-գորշ, բույլ կուլտուրականացած,
հզոր կմախքային:

Մոխրագոյն-գորշ, բույլ կուլտուր-վառզելի, միջին
հզորության, թերել կավային, բույլ կմախք.:

Վոչ հզոր, թերել կավային, միջին կմախքային,
կավ-ավազային, բույլ կմախքային:

Սոխրագոյն-գորշ, չորացված, վոչ հզոր, կավ-

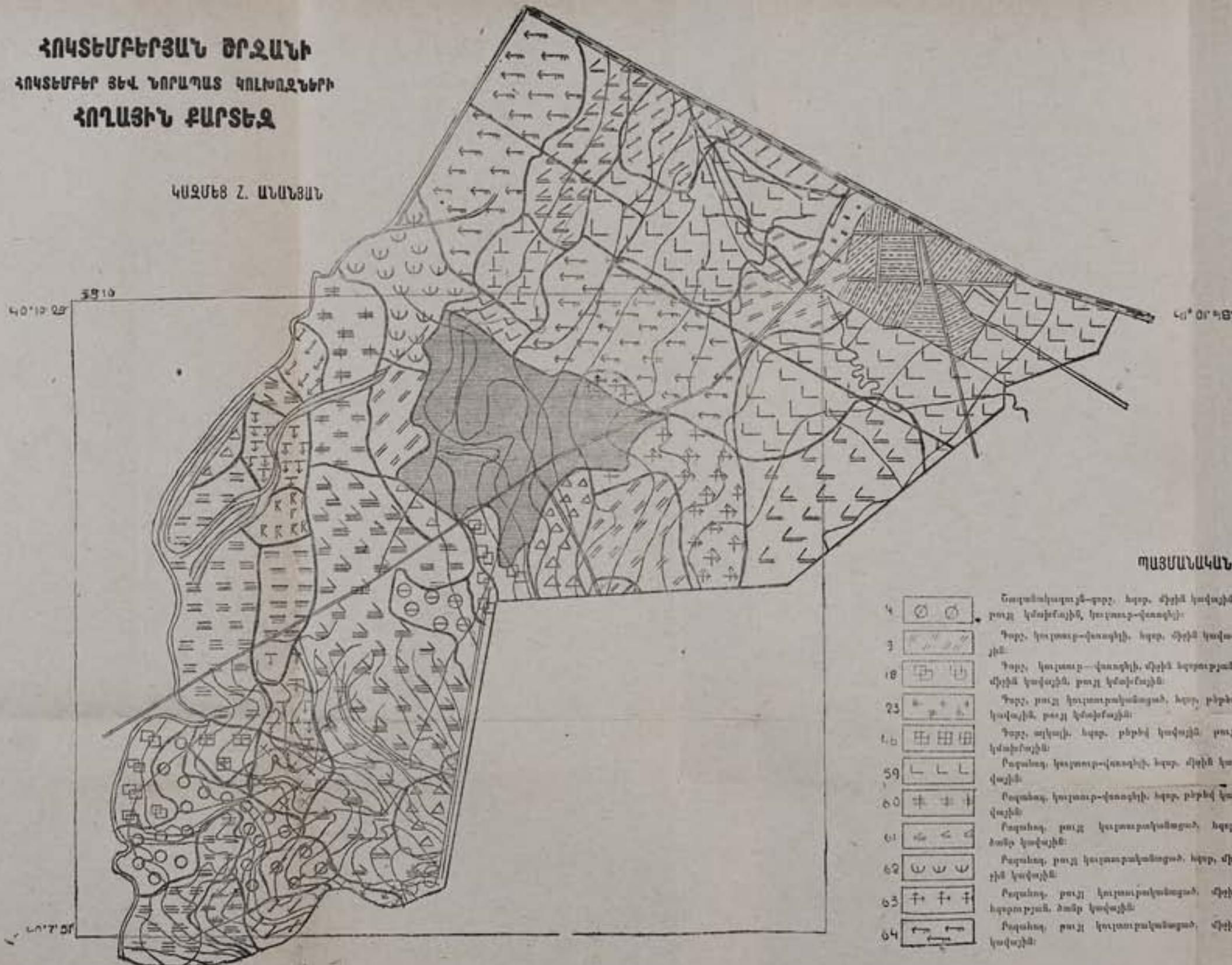
ավազային, միջին կմախքային:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՑՐՁԱՆԻ

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐՅԱՆ ՑՐՁԱՆԻ ԿՈԼԽՈՎՆԵՐԻ

ՀՈՂԱՅԻՆ ԺԱՐՏԵԶ

ԿՈԶՄԵՑ Հ. ԱՆԱՑԱՆ

Բարձու, բայց կորուստականաց, միշտի կորուստ, միշտի կովային, բայց կմախային:

Բարձու, բայց կորուստականաց, թթվի կովային, բայց կմախային:

Մոլորդու-քրչ. կորուստ-վառափի, հող, թթվի կովային, բայց կմախային:

Մոլորդու-քրչ. կորուստ-վառափի, միշտի կորուստ, թթվի կովային, բայց կմախային:

Մոլորդու-քրչ. կորուստ-վառափի, միշտի կորուստ, թթվի կովային, բայց կմախային:

Մոլորդու-քրչ. կորուստ-վառափի, միշտի կորուստ, կովային, միշտի կովային:

Մոլորդու-քրչ. բայց կորուստականաց, միշտի կորուստ, թթվի կովային, բայց կմախային:

Մոլորդու-քրչ. բայց կորուստականաց, միշտի կորուստ, թթվի կովային, բայց կմախային:

Մոլորդու-քրչ. բայց կորուստականաց, միշտի կորուստ, թթվի կովային, բայց կմախային:

Վազ հող, թթվի կովային, միշտի կմախային, կով-օվալապի:

Վազ հող, թթվի կովային, միշտի կմախային:

Վազ հող, թթվի կովային, միշտի կմախային:

66. Մողանող, թույլ կուլտուրականացած, միջին հղորության թեթև կավային, թույլ, կմախքային, պատահում և զորպիս յերկու հողակոտը, յուրացման միջոցառումները նույնն, են, ինչ վոր նախորդ բողահողերինը:

70. Մոխրագույն-գորշ, կուլտուր-վոռոգելի, հղոր, թեթև կավային, թույլ կմախքային հողատեսակ. հանդիպում և յերկու մեծ հողակոտրով, վորի մեծ մասը ներկայումս ոգտագործվում և բամբակենու և առվույտի համար. Այս հողերը գոյացել են Մաստրայի բնբած շատ թեթև կմախքային ըներվածքներից. Ազանց հետագա ոգտագործումն անհրաժեշտ և կատարել ցանքաշընանության միջոցով:

71. Մոխրագույն-գորշ, կուլտուր-վոռոգելի, միջին հղորության, թեթև կավային, թույլ կմախքային հողատեսակից հանդիպում ենք և հողակոտրի. Նրանց գոյացման պայմանները նույնն են, ինչ վոր նախորդ տեսակինը. Ոգտագործվում են բամբակի համար. հետագա յուրացման համար դնել ցանքաշընանության տակ:

72. Մոխրագույն-գորշ, կուլտուր-վոռոգելի, միջին հղորության, թեթև կավային, միջին կմախքային հողատեսակից կամայան մեկ հողակոտոր. վորն ոգտագործվում և բամբակի համար. Պահանջվում է բամբակի ցանքաշընանություն:

73. Մոխրագույն-գորշ, կուլտուր-վոռոգելի, միջին հղորության, կավա-ավաղային հողատեսակ. պատահել և յերկու հողակոտը, վորի վրա բամբակ և մշակվում. ցանքաշընանության առաջին տարրիներին անհրաժեշտ և զրադեցնել խոտարուցմերով:

74. Մոխրագույն-գորշ, թույլ կուլտուրականացած, հղոր, թեթև կավային, ուժեղ կմախքային հողատեսակ. հանդիպում ենք մեկ հողակոտրի. վորի վրա առվույտ և ցանված. պահանջվում և հետագա յուրացում՝ առվույտով:

75. Մոխրագույն-գորշ, թույլ կուլտուրականացած, միջին հղորության, թեթև կավային, թույլ կմախքային հողատեսակ-ներից կան 3 հողակոտը, վորոնք մշակված հողեր են, բամբակենու համար վոչ, պիտանի և իրենց յուրացման համար պահանջում են յերկար տարիներ զրադեցնել առվույտով:

76. Մոխրագույն-գորշ, թույլ կուլտուրականացած, վոչ-հղոր, թեթև կավային, միջին կմախքային հողատեսակ. պատահել և 3

հազարառը. բամբակի համար պիտանի չե, յուրացման համար անհրաժեշտ ե յերկար տարիներ զբաղեցնել առվայրագույն համար:

77. Մոխրագույն-գորշ, թույլ կուլտուրականոցած, վոչ հղոր, կավա-ամագային, միջին և ուժեղ կմախքային հողատեսակ. հանդիպել ե մեկ հողակառը, վորն զբաղեցրած եր գարով. բամբակի համար ան-ողնաք ե: Յուրացման համար անհրաժեշտ ե զբաղեցնել առ-վայրագույն:

78 և 79. Մոխրագույն-գորշ, չյուրացված, վոչ հղոր, կավա-ամագային, միջին և ուժեղ կմախքային հողատեսակներ գտնի-վայր են Մատանի տարի մոտ դանիսող բլրակների վրա և մի փոքր կտոր հողամաս ել դյուզի հյուսվարձոյան մասում՝ յրանցքի տակ: Այս հողատեսակներն անշատ են սելլյոֆի վառ դիբոքի պատճառավ. ջրով ազանվիլու. ղեղքում հնարագոր և սպագուորնել խտղողի կամ պարագու. այդինքների մշակման համար:

Բամբակի ցանքաշրջանառությունից դուրս գանձուզ բալոր հողատեսակներն իրենց բնական հարստությունով տատ կը ըստ՝ կագա-ամագային մեխանիկական կաղմով, տատ կմախ-քով, թրի և ոգի թափանցելու համար հողատեսավոր պայմաննե-րով և այլն, նորատարակոր են խտղողի և պարագու. այդինքների մշակման համար:

ՀՈԿՏԵՐԵՑԱՆ ՇՐՋԱՆԻ ՇԵՐՎԱԿԱՆ ԿՈԼՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ՀՈՂԱՅԻՆ ԾԱՌԿՈՅԸ

«Նորագատ» և «Հոկտեմբեռ» կոլտնտեսությունների հողերը գոյացել են Մասամբայի բերվածքներից. հողատեսակները հետե-վյալներն են:—

9. Դորշ, կուլտուր-վոռողելի, հղոր, միջին կարային հողա-տեսակ. հանդիպում ենք մի հողակտորի «Հոկտեմբեռ» տանող խճու-դու մոտ, ՄՏ կայանի հողերին կից: Այս հողամասը բավականին մշակված է. 1934 թ. ցանքած եր բամբակ. հետագա բերքատու-թյան բարձրացման համար անհրաժեշտ ե կիրառել բամբակի ցանքաշրջանառություն:

59. Բողանող, կուլտուր-վոռողելի, հղոր, միջին կարային հողատեսակ. հանդիպում ենք 2 հողակտորի՝ մեկը ՄՏ կայանի հողերից անմիջապիս հարավ, իսկ մյուսն ամբողջ դյուզի շուրջը:

Այս հոդաահասակը յերկար տարիների ընթացքում լավ յուրացվել և թե խոտարույսներով, և թե ուրիշ կուլտուրաներով, և զրա համար բողահողի վատ ֆիզիկական հատկությունները վերացնել են, և հողը կորցրել և բողահողի բոլոր հատկությունները։ 1934 իւնիում եր բամբակի մշակության տակ. բերքատվությունը բարձրացնելու համար պահանջում և ցանքաշրջանառություն։

61 և 64. Բողահող, թույլ կուլտուրականացած, առաջինը՝ Հղոր, ծանր կավային, յերկրորդը՝ միջին հոգության, միջին կովային. ունին բողահողին բնորոշ ֆիզիկական վատ հատկություններ, զիրոնց չնորհիվ բամբակինին յի աճում այդ հողերում։ Այս հողերի յուրացման և բերքատվություն բարձրացման միջոցը խոտա-հացահատիկային ցանքաշրջանառությունն է։

79. Մախրազույն-գորշ, անմշակ, վոչ հղոր, կամա-ամազային, ուժեղ կմախքային հոդաահասակ. գտնվում և ՄՏ կայանի հողերից դեպի արևմուտք՝ մեկ մասսիվով։ Ուժեղ կմախք ունենալու պատճառով այս հոդակտորի միակ յուրացման միջոցը խաղաղի այդին է։

«Նորապատ» կուտնտեսության բամբակի ցանքաշրջանառությունից դուրս գտնվող բոլոր հոդաահասակների հետագա սպառագործումը սերտ կապված և «Հոկտեմբեր» քաղաքի կառուցման հետ

Քաղաքի աճման հետ դուզանեն, այդ հողերի մեծ մասն անհրաժեշտ էլինի ողտազործել պատշաճանշարարում ական կուլտուրաների համար՝ քաղաքի որեցոր աճող պահանջը բարվարաբելու տեսակետից։

Հ. ԱՆԱՆՅԱՆ

ԳՐԱՑԵՄՐԵՐԸՆ ՍՐՋԱՆԻ ՀՅԱԼԵՐԻ ԲՆԱԿԻԹԱԳԻՐԸ.

Հոկտեմբերյան շրջանում Քիմիացման և Ագրո-հոդագիտական-կայանի կողմից 1934 թ. կատարված հոդագիտական հետազոտությունները ցույց են տալիս այդ շրջանի հողերի ուժեղ խայտարդեսություն։

Բացի գորչ և ջագանակագույն-գորշ հողերից, վորոնք կաղմում են զրջանի հողերի մնալող մեծամասնությունը, կան հաե-

բողահողեր, տարրեր տատիճանի աղիացած և ճահճացած հողեր ու տղուաներ, Բացի դրանցից, զգալի տարածություններ են դրանցում ավազաւաները և քարքարուաները:

Այս հողատեսակներից յուրաքանչյաւը բաժանվում է բաղմաթիվ տարատեսակների, վորոնց իրարից տարրերվում են ըստ իրենց մեխանիկական կազմի (կավային, կավա-ավաղային, ավաղա-կավային, ավաղային և այլն), ըստ հղորության (հղոր, միջին և թույլ), քարքարուաներյան, ինչպես նաև աղիացման, ճահճացման տատիճանի և այլն:

Ստորին ընթացած աղյուսակում ցույց է տրվում, թե հիշյալ հողերը Հոկտեմբերյան շրջանում ինչպես են տարածված:

Տարբերակի համար	Տարբերակի անունը	Տարբերակի պատճենի առանձին հատվածների քանակը	Տարբերակի պատճենի առանձին հատվածների գույքը	Տարբերակի պատճենի առանձին հատվածների գույքի գումարը
1	Համարակալված պատճեն	2	Համարակալված պատճեն	2.050
2	Չափութեան պատճեն	8.260	Չափութեան պատճեն	8.260
3	Մակետային պատճեն	1.430	Մակետային պատճեն	1.430
4	Բարեկամութեան պատճեն	2.350	Բարեկամութեան պատճեն	2.350
5	Տարբերակի առանձին հատվածների գույքը	2.080	Տարբերակի առանձին հատվածների գույքը	2.080
6	Արտահան	2.350	Արտահան	2.350
7	Տարբերակի առանձին հատվածների գույքը	1.170	Տարբերակի առանձին հատվածների գույքը	1.170
8	Արտահան	1.050	Արտահան	1.050

ՀԱԳԱՆԱԿԱԳՈՒՅՆ-ԳՈՐԾ, ԳՈՐԾ ՑԵՎ ՄՈԽԱԳՈՒՅՆ-ԳՈՐԾ
ՀՈՒՆ

Այս հոգառեսակները շրջանի ամենատարածված և բամբակինու, մշտկության համար ամենապիտանի հողերն են: Առանձնապես արժեքավոր են այս հողերի կալվա-պազային և թեթև կավա-ավաղային տեսակները, զորոնք, չնորհիվ իրենց փնտունքինակի, թույլ կեղեակոլման և համեմատարար լավ ջերմունակության, ամելի նպաստավոր են բամբակներու դարբացման համար:

Հանքային պարագաների մեջ ավտոմեքենան այս հազարի թերթե տեսափնտիք վրա ավելի ըստը է և, քան ծանր կամաց ինչ առաջնային վրա: Այսուհետ սրբնակ՝ անցյալ առրի Զաֆարանատի, Քյաղաքյարի, Իդրութի, Աւգուստուսյի կողմանակություններում գրված փորձերը ցույց են տալիս հետեւալ պատճեռը: —

U.S. GOVERNMENT

Հոկտեմբերյան շրջանում զրված այս փորձեցը և մի շարք այլ փորձեր ցաւյց են տալիս, վոր ծանր և միջին կավային հոգատեսակների վրա բամբակենու բերքը հոգատեսակների վրա բամբակենին տալիս և ավելի բարձր բերքը ինչպես ավելի բարձր է առաջանալու համար և իսկ կավայակացնեն և թեթև կավա-ավազային հոգատեսակների վրա բամբակենին տալիս և ավելի բարձր բերքը, ինչպես նաև պարարտանյութերի տված արդյունքն այդ հոգերի վրա ավելի բարձր և լինում: Այս հետեւանք և այն բանի, վոր թեթև հոգերի

Քերիկական հաստկությանները (փխրունություն, ջերմունակություն և այլն) ավելի նպաստավոր են բամբակենու զարգացման համար:

Նկատի ունենալով Հոկտեմբերյան շրջանի հողերի նման խայտարգնառությունը, յուրաքանչյուր հողատեսակի հետ պետք է լավ ծանոթանալ և ըստ այնմ ամեն մեկի համար կիրառել համապատասխան ագրոձեռնարկութեանը, մշակել համապատասխան սորտեր և այլն. այլ խոսքով՝ անհրաժեշտ ե կատարել շրջանի միկրոռայոնացումը, վորի շնորհի հնարավոր կլինի հեշտ և ծրադրված կիրապով ամեն մի հողի նկատմամբ ունենալ յուրահատուկ ժամանակ:

ԲՈՉԱՇԱՐԵՐ

Հոկտեմբերյան շրջանում բողահողերն զգալի տարածություն են գրավում: Այս հողերը տարածված են Հոկտեմբեր, Նորապատ, Գեղրլու գյուղերի շրջակայքում:

Բողահողերը բնորոշ են ծանր կամ միջին կավային մեխանիկական կազմով, զատ ամբացած են և ջրելուց հետո հաստ ու ամռուր կեղև են կազմում: Ծնորհիվ անբարենպաստ ֆիդիկական հատկությունների, բողահողերի վրա մեծ մասամբ մշակվում ե ցորեն կամ առվույտ, վորոնք համեմտաբար ավելի հեշտ հաշտվում են այդպիսի պայմանների հետ, քան բամբակենին:

Բողահողերի անընարենպաստ ֆիդիկական հատկությունները կարելի յի լավացնել կանոնավոր ցանքաշրջանառության միջոցով, վորի մեջ բազմամյա խոտաբույսերը զգալի տեղ պետք ե գրավեն:

(Եարունակելի)

Հ. ՍՄԲԱՏՅԱՆ.

ԽՐԱԿԻ-ԼԱԲԱՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Խրնիր-լաբարատօրիաների ավատանքների առաջին հանրագումարն առում և այն մասին, թե արդ սկիզբն անվիճնելիութեն աժմեյական և, յեկ վար այդ գործը պիտանի ու ճիշտ և.

Աւրեմն յեկեմ, բոլենվիկարեն, բօլոր միասնին պայմաններում զյուղում խրնիր-լաբարատօրիաները վերածելու ագրոկալսուրայի խակական օգտինների:

Պ. Գ. ՊԱՍՏԵՐՆԱԿ

Միության մի շարք հանրապետությաններում լայն ձավագի և ստոցել խրնիր-լաբարատօրիաների կազմակերպման աշխատանքները Ռեկրայինայի, Հյուսիսային կովկասի, Միքայիլ շրջաններում և այլ վայրերում արդեն կազմակերպված են հարյուրավոր և հազարավոր խրնիր-լաբարատօրիաները Միայն Ռեկրայինայում այժմ կա մոտ 5,5 հազար խրնիր-լաբարատօրիա:

Խրնիր-լաբարատօրիաների ընդումենը մեկ տարվա փորձը ցայց և տալիս, թե նրանք վարչան մեծ նշանակություն ունեն կոլտնտեսությանների գործերի բերքատվության բարձրացման դորեւմ:

Այս տաթիվ ընկ. Պատիշելն առում և «Մեր» յավագույն խրնիր-լաբարատօրիաներն արդեն դառձել են փորձնական զարձի՝ ազրանիստիկայի ժրառանաման պայմանի, զյուղանահանական գիտությունների նորագույն նվաճումների ներդրման, կոլեկտիվ շնուռույն դրական փարձի բնդիմության ու աշածման զարձի կազմակերպող կենարուները:

Չնայած այս բարբին մեղ մոտ այս ուղղությամբ աշխատանքները թույլ են տարվելու:

Հողժագկումատի համապատասխան բաժինները, ՄՏԿ-ները, հողբաժինները զենևև լուրջ ուշադրություն չեն դարձրել այս կարևոր խնդրի վրա, վարի շնորհիվ մինչեւ այժմ համարյա մեր վաշ մի էլուստնաեսություն չունի կազմակերպված խրնիր-լաբարատուրիա:

Ստորև տալիս ենք խրնիր-լաբարատօրիաների զեղով կառմակերպված համամիութենական առաջին խորհրդակցության վորաշամների մի մասը:

ԽՐՃԻԹ-ԼԱՐՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐԻ ԳՐԱՎ ՀԱՄԱՄԻՋԻԹԵՆԱԱԿԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԽՈՐՃԻԴԱՅՑՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՈՉՈՒՄՆԵՐԻՑ

ԿՈԼՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՐՃԻԹ-ԼԱՐՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐԻ ՀԻՄՆԱԿԱՆ
ԴՐՈՒՅՑՑՆԵՐԸ

Բնըքավության բարձրացման և անտառապահության զարդացման առաջարիդում կոլտնտեսության արտադրության առաջդրության հակայական խնդիրների լուծումը պահանջում և կոլտընտեսականների կուգառական մուկաբակելի բարձրացումը և դյուղատնտեսական գիտության ու տեխնիկայի արտադրումը:

Միության կոլտնտեսություններում չափավոր սահմանադրության կոլտնտեսականներին սոցգյուղատնտեսականներին գիտության ու տեխնիկայի յուրացման գործին ներգրավելու խնդրում հանդիսանում են՝ ամենամաշչնի ու հասկանալի ձևը։ Խճճիթ-լարորատորիաները կոլտնտեսականների լայն ինքնառողջունեցությունը միացնում են կոլտնտեսական արտադրության անմիջական պրակտիկայի հետ։

Խճճիթ-լարորատորիաները, մորուկան գյուղատնտեսական կոլտուրայի կենտրոններ, պետք և դառնան յուրաքանչյուր կոլտնտեսության սեփականությունը։

ԽՐՃԻԹ-ԼԱՐՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐԸ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՑԵՎ ՆՊԱՏԱԿԸ

1. Խճճիթ-լարորատորիաները կազմակերպվում են տեխնիկայի յուրացման և դյուղատնտեսական արտադրության կազմակերպման գործում կոլտնտեսականներին կռնկելու ոգնությունը տալու նպատակով և հանդիսանում են կոլտնտեսական արտադրության անբաժան մասը։

2. Խճճիթ-լարորատորիաների ռուաջնորդությունը խնդիրներն են.

ա) Կոլտնտեսականների ազգայտնենիկական պատրաստականությունը բարձրացնելու նպատակով՝ աղբողոքությունիկական խմբակների, դասախոսությունների, դրույցների, արտադրական հրանանդների, ցուցանանդենների, կուրսների և այլ կազմակերպումը։

բ) Կոլտնտեսություններում մասսայական փորձնական ստեղծագործական-ռացիոնալիստական աշխատանքների կազմումը։

գ) Կոլտնտեսության արտադրության տեխնիկական-արտադրական կոնտրալի և զյուղատնտեսության արտադրանքի վորակի բարձրացման հետ կապված պարզ անալիզների ու հետազոտությունների կազմակերպումը (սեղմերի, կերի, հողի, գյուղատնտեսական արտադրանքի անալիզներ, աշխանացանների դրության և կոլտուրաների հասունացման մասին դիտողություններ, գյուղատնտեսական լինտուատունների և մոլախոտերի ուսումնասիրությունը և այլն):

ԽՐՃԻԹ-ԼԱԲՈՐԱՏՈՐԻԱՆԵՐԻ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒՄԸ ՅԵՎ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ

1. Խրճիթ-լաբորատորիաների կազմակերպման հարցը լուծում և կոլտնտեսականների ընդհանուր ժողովը, գորտեղ միաժամակ վորոշում են նյութական միջոցների չափը և աղղյուրները:

2. Կոլտնտեսության վարչությունը խրճիթ-լաբորատորիաների համար ստունձնացնում և 2—3 սենյակից բաղկացած համառուկ շինք, ապահովում և կահավորումով, վտառելանյութով, լուսավորությունով և արամազրում և մինչև մեկ հեկտար հողամաս այն փորձերի համար, վորոնք հնարավոր չեն արտադրական պայմաններում կատարել (որինակ նոր կոլտուրաներ մշակելու փորձերը, նոր աղբուծենարկութեների կիրառման փորձեր և այլն):

3. Աղբուծութենինիկական, տնտեսության կազմակերպման ու դյուզմեքենանների ու զօրծիքների ողոտարկութման գնուվ կատարվող ուսումնասիրությունների հիմնական աշխատանքները տարվում են խրճիթ-լաբորատորիաների կողմից արտադրության կոնկրետ պայմաններում բրիգադի հողամասում, այլում, բանջարանցում, գոմում և այլն:

4. Խրճիթ-լաբորատորիան իր բոլոր հիմնական աշխատանքները տանում և կոլտնտեսության՝ առաջատար աշխատանքների ուղղությամբ և կայուն ոլլանի հիման վրա, վորը հաստատվում և կոլտնտեսականների ընդհանուր ժողովում, մտցվում և կոլտընտեսության արտադրական պլանի մեջ:

Խրճիթ-լաբորատորիայի պլանի մեջ մտցվում և կոլտնտեսության արտադրության կարևորագույն խնդիրները, ինչպես նաև կոլտնտեսականների կողմից հարուցված հարցերը, վորոնք հնարավոր կլինի յեղած ուժերով, միջոցներով ու սարքավորումով լուծնել:

5. Խըճիթ-լարորատորիայի աշխատանքների ղեկավարման համար կոլտնտեսության վարչությանը լավագույյն կոլտնտեսական հարվածայիններից մեկին (փոքրառութերերից, կոմյերիականներից և այլն) նշանակում եւ վարիչ, վորը պետք եւ դրազես կոլտնտեսության գյուղատնտեսության արտադրությունից լավ հասկցող և փորձնական գործը սիրող մարդ լինի:

6. Խըճիթ-լարորատորիայի աշխատանքի ծավալից յեշնելով՝ վարիչն իր պարտականությունները կարող եւ կատարեն համատեղության կարգով, կամ վարչության վարոշումով մյուս աշխատանքներից ազատվում եւ և միայն այդ աշխատանքն եւ կատարում:

7. Խըճիթ-լարորատորիայի վարիչի աշխատանքը վարձատըլ-վում և աշխարելով, համաձայն աշխատանքների ծավալի և վորակի:

Վարձատըլության չափը նշանակում եւ կոլտնտեսության վարչությունը՝ համաձայն նշնելով այն հողբաժնի կամ ՄՏԿ-ի հետ և հաստատվում եւ կոլտնտեսականների ընդհանուր ժողովում:

8. Խըճիթ-լարորատորիայի վարիչը պատասխանառու յեխըճիթ-լարորատորիայի բոլոր աշխատանքներին, փորձերի և դիտողությունների արդյունքների հաջոտուման, ինչպես նաև պարտավոր և խըճիթ-լարորատորիայի ունիցած նվաճումների մասին կոլտնտեսության վարչությունում և արտադրական բրիգադներում իր ժամանակին զեկուցել, և այդ նվաճումները փոխադրել կոլտնտեսության արտադրության մեջ:

Խըճիթ-լարորատորիայի վարիչն աշխատանքների արդյունքները լուսաբանում եւ կոլտնտեսային և շրջանային թերթերում:

9. Կոլտնտեսության վարչությունն ապահովում եւ ինչպիս անմիջականորեն կոլտնտեսության արտադրությունում, այնպիս ել խըճիթ-լարորատորիայի հողամասում գրված փորձերի պահպանումը, ինչպես նաև աղանովում եւ խըճիթ-լարորատորիայի շենքների և իրերի պահպանումը:

10. Շրջանում խըճիթ-լարորատորիաների կազմակերպման, նրանց աշխատանքների հաջոտառման ու շրջանի կոլտնտեսարտադրության նվաճումների սպազորեման աշխատանքների համար պատասխանառու յեն շրջնողբաժնի և ՄՏԿ-ի ավտոդյուղատնեանները:

11. Խըճիթ-լարորատորիայի աշխատանքները տանում են կոլտնտեսականները, առաջին հերթին կոլտնտեսակտիվը, խըճիթ-

լարուրատորիայի վարիչի զնկավարությամբ և զյուղատնտեսի, անառանուագանի, անառանարութի ու դյուրդանուեսական այլ մասնագետների խորհուրդներով, վարժնք խթիթ-լարուրատորիաներին ամբացված են լինում շրջնողրաժնին և ՄՃԵ-ի կողմէց:

12. Խթիթ-լարուրատորիաների դիտական-մեթոդական դեկարտությանը կոտարում և Հանրապետական Հոգդոգկոմատը՝ պիտա-հետազոտական հիմնարկների միջնորդ:

13. Խթիթ-լարուրատորիաների բոլոր աշխատանքները պետք են առարվեն սացմբացման և հարգվածայնության հիման վրա և աշխատանքներին լայն չտփերով ներզրավեն կորուանուեսական մասնագիտներին:

14. Խթիթ-լարուրատորիաների աշխատանքները տարվում են սերու կառ պահպանինով կուսակցական, կույցին բառական, խորհրդային և հասարակական կողմակերպությունների ու մասմուլի հետ:

15. Խթիթ-լարուրատորիաները զանազան վորձեր, դիտողություններ ու անալիզներ կոտարելու համար պետք են ունենան անհրաժեշտ սարքավորում և այլ պիտույքներ (կոլեկցիաներ, աղյուսակներ և այլն):

«Կալխոգնիկ հիմիզատօր»-ի խմբադրուրյանը խնդրել եր կոլացնեսաւեհաններից յեկ զյուղաճնեսական ասպարհում ածխատող այլ բնիկերներից՝ իրենց փորձերի փօխանուկան կարգավ տալ նողվածներ՝ նողի պարաւացման յեկ պարօնիսթիկայի ուղղուրյամբ: Սուկայն մինչեվ այժմ, դժբախտորագ, ուստի իչ բնիկերներ առևզանեցին, այն ինչ որշաններում օստ բնիկերներ կան, վարոնք մեր «Կալխոդիկ հիմիզատօր»-ի միջոցով կարող են իրենց բազմամյա փորձին մասնակից դուռնիղ մյուս կոլացնեսաւրյուններին, վերով աջակցութ կիթնեն բներավուրյան բարձրուցմանը:

Այս համարում ապօս հնմ Պամարուկի ՄՏԿ-ի ազրոնոմ-հիմիզատօր ընկ. Ա. Մելիք-Բաբեկունի նոդկածը:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐԵՐՑԱՆՑՈՒԹԵՐԻ ՊԵԿՆԱՑՆԵՐԻ ՄԼՍԻՆ.

Բերքատվության բարձրացման գործում ադրբանիկական ձևականարկումների ընդհանուր շարանում իր նշանակալից ու կարգելոր անդն և զբագաւմ հողերի պարարտացումը ընդհանըապես ու հանգային նյութերով պարարտացումը մասնավորապես

Մեղ մոտ դյառղատնաևսության արտադրության պայմանական թերում թեպես և հանգային պարարտացումը չունի հին անցյալը բայց և այնպես, վորովես բերքատվության բարձրացման միջոց, արդեն իսկ համարվում և մասսայական լավագույն միջնուներից մեզը Շիշտ ե, պարարտացման տեխնիկան դեռ ևս վոչ ամենուրեց իր բարձրության աստիճանի վրա յե, բայց և այնպես յերբ համեմտելու լինենք մինչեւ իսկ անցյալ տարվա հետ, պետք և խոսուությանենք, վոր ընթացիկ տարում պարարտացման աշխատանքներն ընդհանրապես անհամեմտած հաջող են կատարվել:

Մենք այժմ անհրաժեշտ ենք համարում կանգ առնել մեր ջանի (Պամարլուի) կողմանականությաններում պարարտանյութերի պահպանի ունենալու խնդրի վրա, վորպիսին պետք և անմիջականութեն շաղկապէն պարարտանյութերի խամացքի ու պահպանման հետ, նախօքան այդ պարարտանյութերն ուստապործելը, այս հանդամանքը վճառկան նշանակություն ունի պարարտանյութերի թե վորակի և թե քանովկի տեսակետից:

Մեր ջրանի կողմանականությունների մեծ մասը դեռ ևս չունի հանգային պարարտանյութերի համար առանձնացված հաստուկ պահպաններ:

Հաջողի առնելով այն հանգամանքը, վոր հանգային պարարտացման դրսն ունի խոշոր հեռակարներ, անհրաժեշտ և վճռականորեն ու մտածված կերպով լուծել այդ խնդիրը:

Մեր կարծիքով անհրաժեշտ ե, վորպեսդի Հողժողկոմատի համապատասխան բաժինը մի քանի տարբեր տարրության (ըստ կոլտնաեսությունների կուտուրանների և հողերի ընդհանուր տարածության) հանգային պարարտանյութերի պարզ ու ստանդարտ պահպանների պրոյեկտներ մշակի, վորոնց համաձայն կողմանականությունները, ըստ հարավուրության, իբենց միջոցներով կամ թե վարձով կարող կլինեն կառուցել այդ պահպանները:

ՄՏ կայանի պահպանները (Ուղղվածներ, և Ղամարլու), վորոնոյ դուռըթյունը նույնպես նվաճման մի փաստ ե (քանի վոր յերկու տառի տռաջ վոշ մի պահպատ չկար), նույնպես միսիթարական դրսնթյան մեջ չեն գտնվում: Նախ և առաջ թե Ուղղվածների և թե Ղամարլի պահպանների հատակը հազից ե, վորի հետանքով մեծ քանակությամբ պարարտանյութի կորուստ և լինում հողի հետ խառնվելու, խոնավություն ծծելու, վոտքի տակ

միշանսալու և այլ պատճեռներով, իսկ Ռւլուխանը իր որոշեաւուն ավելի վատթար զրության մեջ և, վրուղինեաւ ներսի միջազգատերի ու պահեատի զրասինյակի (վորտեղ միաժամանակ պետք և բնակլի նաև պահեատապետը) կառացումը լրիվ ավարտված չեւ, բացի այդ պահեատի կտուրը ծածկված և ետերնիտուլ, բայց երեվույթին այնքան անշնորնք կերպով, վոր յուրաքանչյուր քամու ժամանակ առանցյակ ետերնիտուլ պահեատի կտուրից թաշում են և կտուրի վրա անցքեր են առաջանում, վորոնցից ներս և թափանցում անձրեն ու ձյունը, Անկանոն և վատ զրության մեջ և նաև պահեատի մյուս կողմի ճանապարհը, վորակդից կոլանտեսականների սայլերը պիտօքրում են պարարտանյութերը:

Մի քանի խոռը ևս պահեատների կշեռքների մասին Պահեատներում կան առանձորդական կշեռքներ և տախտակի արկդի չափեր, վորոնցով պահեատը բաց և թօզնում պարարտանյութը, Այդ կշեռքներից շատ առաջամ պահեատապետը չի կարող ուղարկել, վորովնեան զա շատ ժամանակ և խլում, բացի այդ, հաճախ պարարտանյութերն ստացվում են առանց տարայի, վորի հետեանգով մեծ մասամբ ուղարկում են այդ չափերից:

Չափերը շատ հաճախ վիճարանության առարկա յնն զառնում և խկապես վոր շատ անհաւալի միջոց են վորպես պարարտանյութ բաց թազնելու չափեր:

Մեր կարծիքով անհրաժեշտ և պահեատների (ՄՏ կայանների) համար կառացել ասլի կշեռքներ, վորոնք անհամեմուտ կենչացնեն պահեատապետի աշխատանքն ու, բացի այդ, միանցամայն ճիշջամ կարությամբ կկշռն պարարտանյութերը:

Այսպիսով՝ անհրաժեշտ ենք համարում կրկին անզամ դիմենու Հազմողկոմատին, վոր նա ջննության առնի ՄՏ կայանի պարարտանյութերի պահեատների խնդիրն ու կարճ ժամանակամիջոցում հնարավորության ստեղծի հելյալ թերությունները վերացնելու, պահեատի հատակը փայտից կամ ցեմենտից պատրաստելու ու սայլի կշեռքներով պահեատներն ապահովելու համար:

Ա. ՄԵԼԻԹՍԵԹՅԱՆ.

ՀԱՐՑ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

ՀԱՐՑ. — Բամբակենու վեգետացիայի ժամանակ կարելի՞ յե պատը պարագացնել հուսպով յել և նդական պարագանյութերով (մոխիր, ավետակների հող յել ալն):

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. — Վոչ, մուսակով պարարտացնել միտք չունի, քանի որ քուսպն որդանական նյութ լինելու հետևանքով բույսերին մատչելի ոննպանյութ դառնալու համար պահանջում ե յերկար ժամանակ, այնինչ վեգետացիայի ընթացքում բամբակենին պետք ե պարարտացնել այնպիսի նյութերով, վորոնք կարճ ժամանակամիջոցամբ կյուրացգին բույսի կողմից:

Մոխրով և ավերակների հողով նույնպես միտք չունի, քանի վոր առաջենն իր մեջ աղոտային նյութեր չե պարունակում, իսկ յերկրորդն այնցան քիչ ազու և պարունակում, վոր միայն չառ մեծ քանակությունը կարող ե վորոշ արդյունք տալ, իսկ այդ հասրավոր չե վեգետացիայի ընթացքում բացի այս, ավերակների հողերի ու մոխրի մեջ դաշնող ոննպանյութերը դյուրաշարժ չեն և դրա հետևանքով մակերեսային պարարտացման ժամանակ նրանք հեշտությամբ և կարճ ժամանակում չեն կարող մինչև բույսի արմատները հասնել:

ՀԱՐՑ. — Բամբակենու վեգետացիայի ընթացքում դասն ի՞նչ նյուրեր կակ կարելի յե պարագանել:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. — Պետք ե պարտարացնել միայն աղոտային պարարտանյութերով, վորոնցից պիտի զերադասել և նիտրաները (Զիլիական սելիտրա, ամոնիում նիտրատ, լեյնա-սելիտրա և այլն), իսկ վերջիններից չճարվելու դեպքում կարելի յե գործադրել ամոնիում սուլֆատ:

ՀԱՐՑ. — Առաջույթն ի՞նչ նյօւրերով յեկ յե՞ր պիտք և պարագացնել:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. — Առաջույթը ոկեաք և պարաբառցնել փոսփորի և կալիումի ուղարկուանյաւթերով կամ մոխրավի Պարաբառնյութերը առաջ ցանելուց առաջ կամ աճող առվայրույթը հնձելուց հետո պարաբառնյութը շաղ առաջ, զայլիսնել և ջրել:

ՀԱՐՑ. — Ի՞նչ նաևնակաւրյուն ունեն նաևնային պարագանյուրերը վնասառուների յեկ նիվանդաւրյունների դեմ պայմանելու գործառմ:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ. — Պարաբառացրած գաշտերում ըսույներն առվելի փարութամ և առազդ առնելու շնորհնիվ ավելի զիմացկան ևն լինում հիգանդուել յաւնների և վնասառուների հանդեպ Բացի այս, ցիանոմիզը, բացի գորոյն պարաբառնյութ կիրառովելուց, նաև գործ և ածվում աշնանացն հացանատիկների մեջ և մարդուկետիններում էլորոշ վնասառուների և մոխրայների դեմ ոլոյքարելու համար:

ԲԱՎԱՆԴԱԿԱԽԹԾՈՒՆ

1.	Բամբակենու . խնամքը	3
2.	Վեղետացիոն պարարտացում	4
3.	Դատարենք սրարարտացման պարզ փորձեր	7
4.	Վաղ ցելերի հետագա մշակությունը	10
5.	Հողի մի խումը կարևոր բակտերիաներ	12
6.	Բույսերի բակտերիալ հիմունդությունները	14
7.	Հոկտեմբերյան շրջանի «Հոկտեմբեր» կոլանտեսության . հողային ծածկոցը	16
8.	Հոկտեմբերյան շրջանի հողերի բնութագիրը	23
9.	Արճիթ-լարորատորիաների մասին	28
10.	Արճիթ-լարորատորիաների գծով համամիութենական առաջին խորհրդակցության վարուժմներից	29
11.	Հանքային պարարտանյութերի պահևստների մասին	32
12.	Հարց ու պատասխան	35

Պատ. Խմբագիր՝ պրոֆ. Գ. Դալանքարյան
Տէխ. Խմբագիր՝ Հ. Մուրասյան
Անդր. Խմբագիր՝ Արթ. Գրիգորյան
Սրբազրիչ՝ Բ. Ախայան

Հըստ. № 247, Գլամիլսի լիազոր Պ. 127

Պատվեր № 475, տիրած 2000

Հանձնվել է արտադրության 1935 թվի հունիսի 25-ին

Սառաղցվել է տպագրելու 1935 թվի սպասութիւն 27-ին

Դյուշներութիւն առաջան, Ցերեան, Խալբանպյան Ա 11.

А. 108

Акт № 37

Бывалы. А.

ԳՐԱԴԱՐԱՆ

БИБЛИОТЕКА КОЛХОЗНИКА

КОЛХОЗНИК
ХИМИЗАТОР

ՀԵՂՋԱԿԱ
ՕՐԻՆԱԿ
1971

12

A II
35664